

”Deregulering og transportsikkerhet”

- eksempler fra jernbane, luftfart
(2015.06.04)

Stig.O.Johnsen@sintef.no

SINTEF Teknologi og Samfunn
(Sikkerhet, Transportsikkerhet..)

Marintek...

Deregulering og transportsikkerhet

■ Hva

- Studert deregulering og transportsikkerhet fra 2003 -
- Via forskningsrådsprosjektet – Deregulering og transportsikkerhet
- Oppdrag (UiC – Sikkerhetskultur i grensesnitt mellom land/selskaper)
- Fram til 2015 – oppfølging – trender/ hendelser/ forskningsrapporter

■ Hvordan

- Fokus på luftfart & togtransport (USA/EU og fokus på "worst case" UK)
- Litteratur (statistikk - data, beskrivelse av hendelser)
- Arbeidsmøter / Nettverksdiskusjoner/ Publikasjoner (Peer Review)

■ Utvikling av transportsikkerheten – resultater

- Refleksjoner - Konklusjoner

Noen begreper

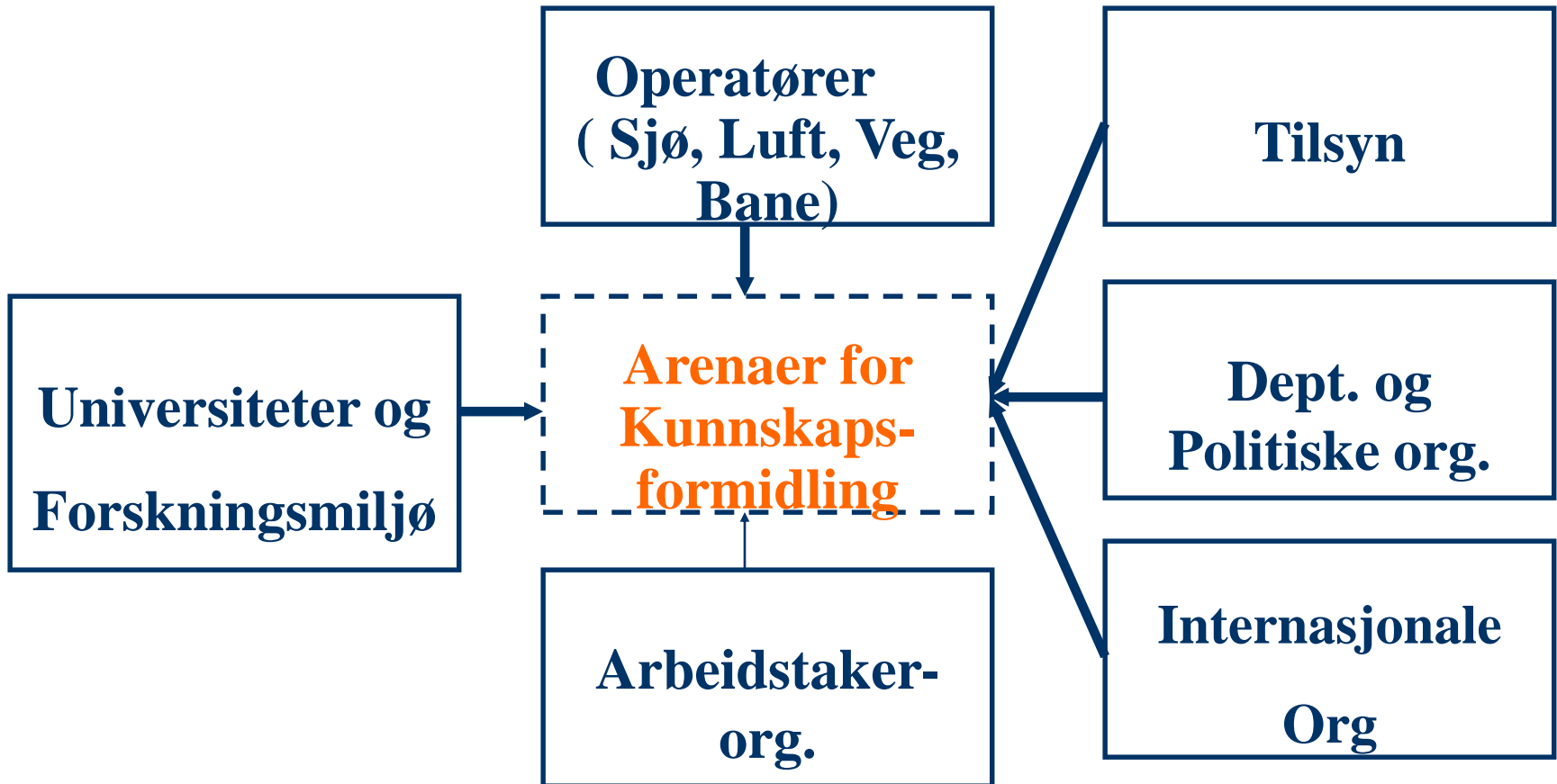
■ Deregulering:

- Med deregulering mener vi at myndighetene fjerner eller endrer konkurranseregulerende regler slik at en får overgang fra f.eks. et konsesjonsstyrt eller monopolpreget marked til fri konkurranse.
- Deregulering – kan lede til flere regler/ økt tilsyn

■ Outsourcing:

- Med outsourcing mener vi å overlate oppgaver som bedriften tidligere utførte internt til selvstendige leverandører.

Kilder

Holdning

- Utgangspunkt 2003
  - Deregulering øker risiko og leder til flere ulykker?

Ulykker har sammensatte årsaker

Ulykken i Longford 1998, manglende risikovurdering, dårlig situasjonsforståelse, og dårlig samhandling.

Hatfield - 17/10-2000 Fire personer omkom og 70 ble skadet, satte søkelyset på problemer i forhold til privatiseringen av jernbanen

Togavsporing Santiago de Compostela – 2013 (79 døde, 140 skadet) For høy hastighet, togfører i telefon

Tiltak og sikkerhet

Ref Lund og Aarø “Accident prevention....” Meta-analyse - så på erfaring fra 596 undersøkelser av transportsikkerhet – hva virket?

Var det:

- Informasjon
- Opplæring
- Lover/Pålegg/Rutiner
- Breddetiltak (kombinasjon) ??

Deregulering og transportsikkerhet

- Hva

- Hvordan

- Utvikling av transportsikkerheten – resultater

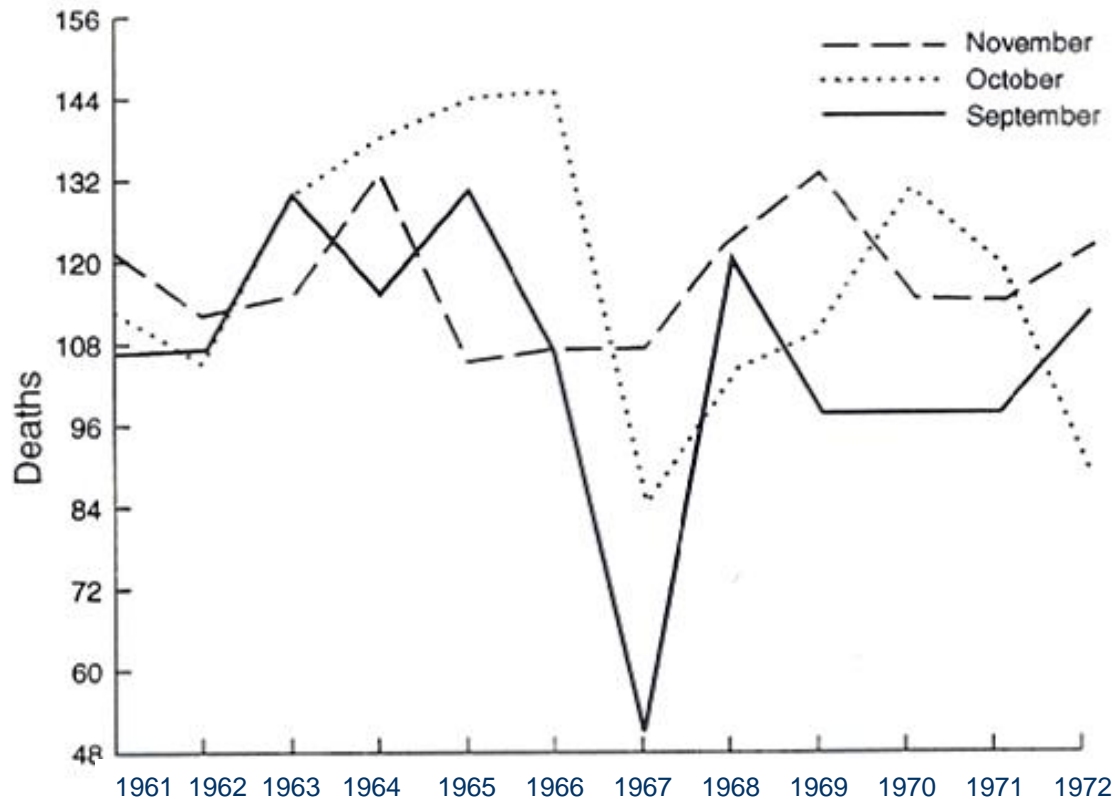
  - Refleksjoner - Konklusjoner

Tilnærming

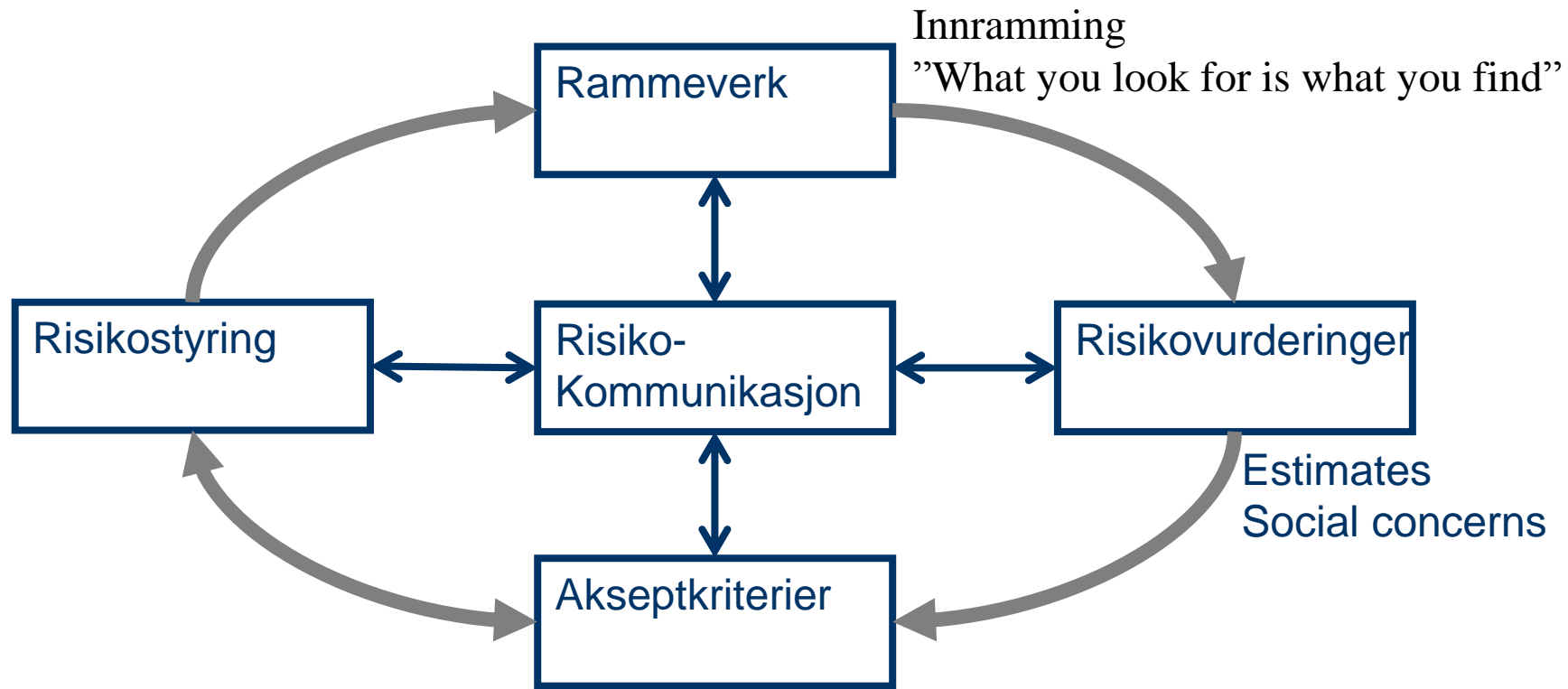
- Kan vi lære / tolke ?
  - Statistikk – utvikling over tid
  - Tolke spesifikke ulykker – finne rotårsaker (You find what you look for)
- Modeller for å forstå (sikkerhet)/ulykker
  - Barrieremodeller – ulykker hindres av barrierer (teknologi, mennesker, organisasjoner) – styrkes/svekkes barrierer av deregulering?
  - Normalulykker – mer tette koplinger/kompleksitet med deregulering?
  - Robuste organisasjoner – proaktive med deregulering?
  - Læringsmodeller – hvordan utvikles ulykker over tid?
- Kan vi sammenlikne?
  - Like områder med to forskjellige tilnærminger ?
  - Ulykker vs risikokommunikasjon ...

Risikokommunikasjon og trafikkulykker

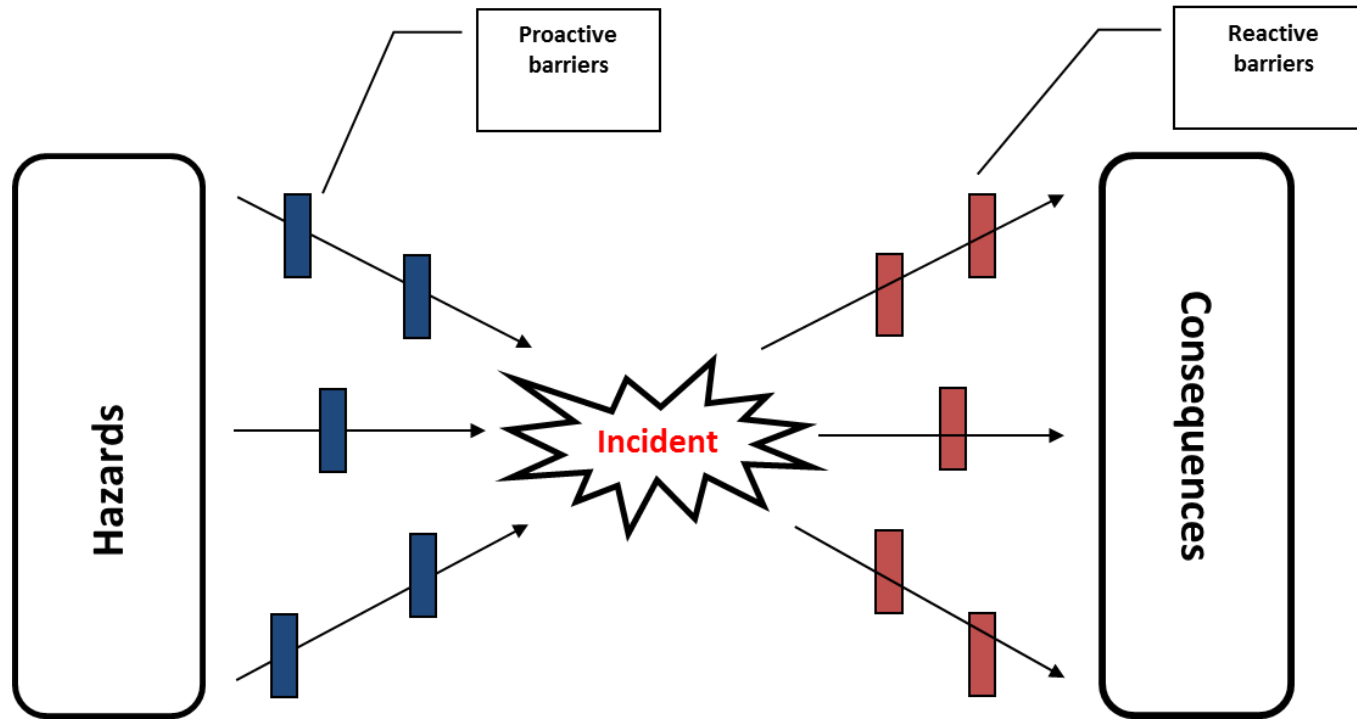
Adams (2005)

Risiko styres

(Renn, 2005)

Operativt - Barrierer – “Bow-tie”

Longford – Esso ulykke (Tolking)

Myndighetsnivå

Ikke godt nok system for oppfølging

Selskap

Ikke god **kontroll med risikofaktorer** og dermed god nok oppfølging fra konsern-nivå, **dårlig design**

Lokal Organisasjon

Lokalt ikke god kunnskap eller **Situasjonsforståelse**
Alarmer ignorert

Mye **manglende vedlikehold**

HAZOP ikke gjort

Ulykke

Ventil ikke operert riktig

Kondensat, avkjøling,
Lekkasje

Eksplasjon

Primærkonsekvenser av deregulering?

Deregulering
(Sjø, Luft, Veg, Bane)

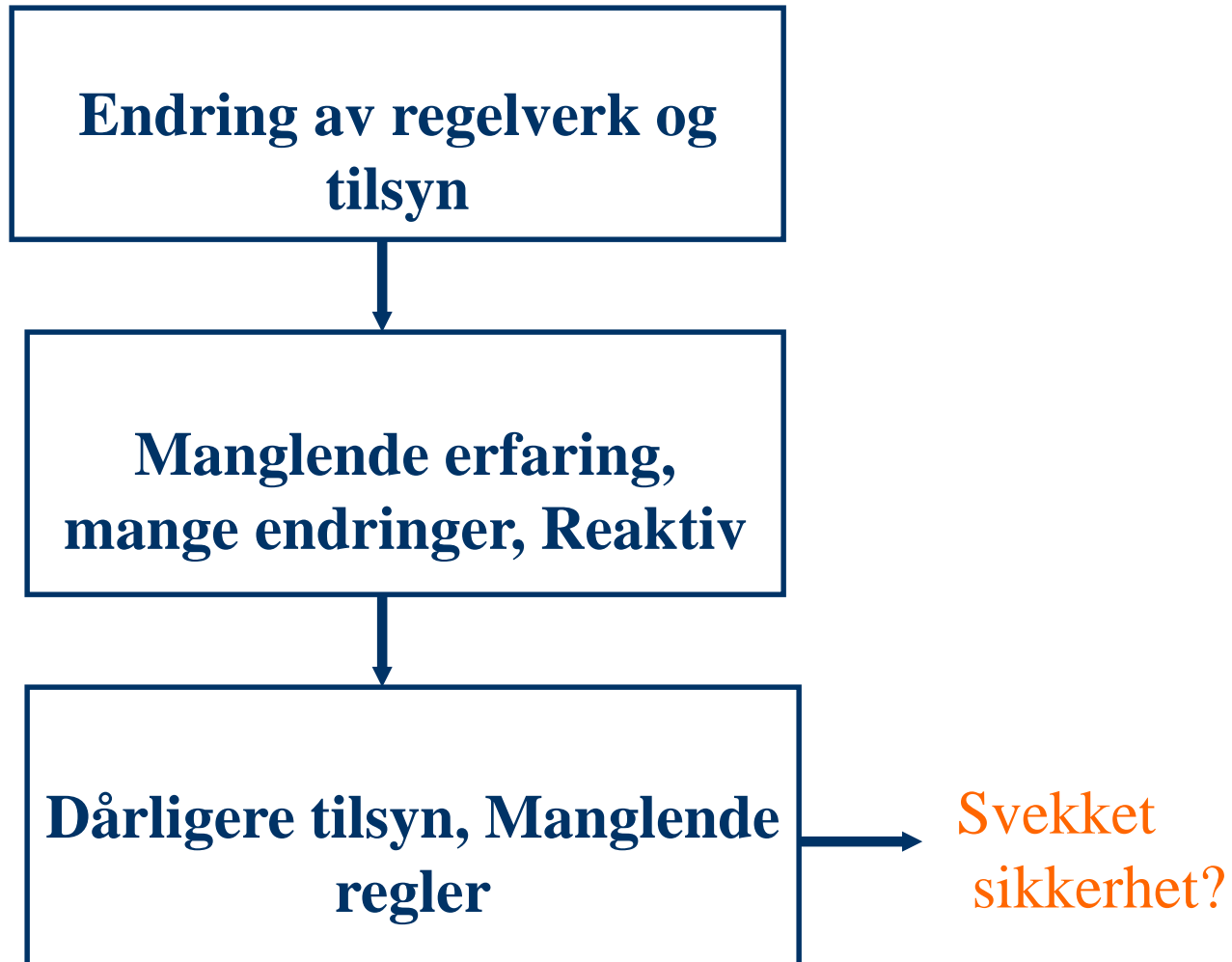

**1. Endring av
tilsyn og regelverk**

**2. Hardere
konkurrans?**

**3. Strukturendringer,
nyetableringer,
Outsourcing**

1. Antatte sammenhenger - tilsyn

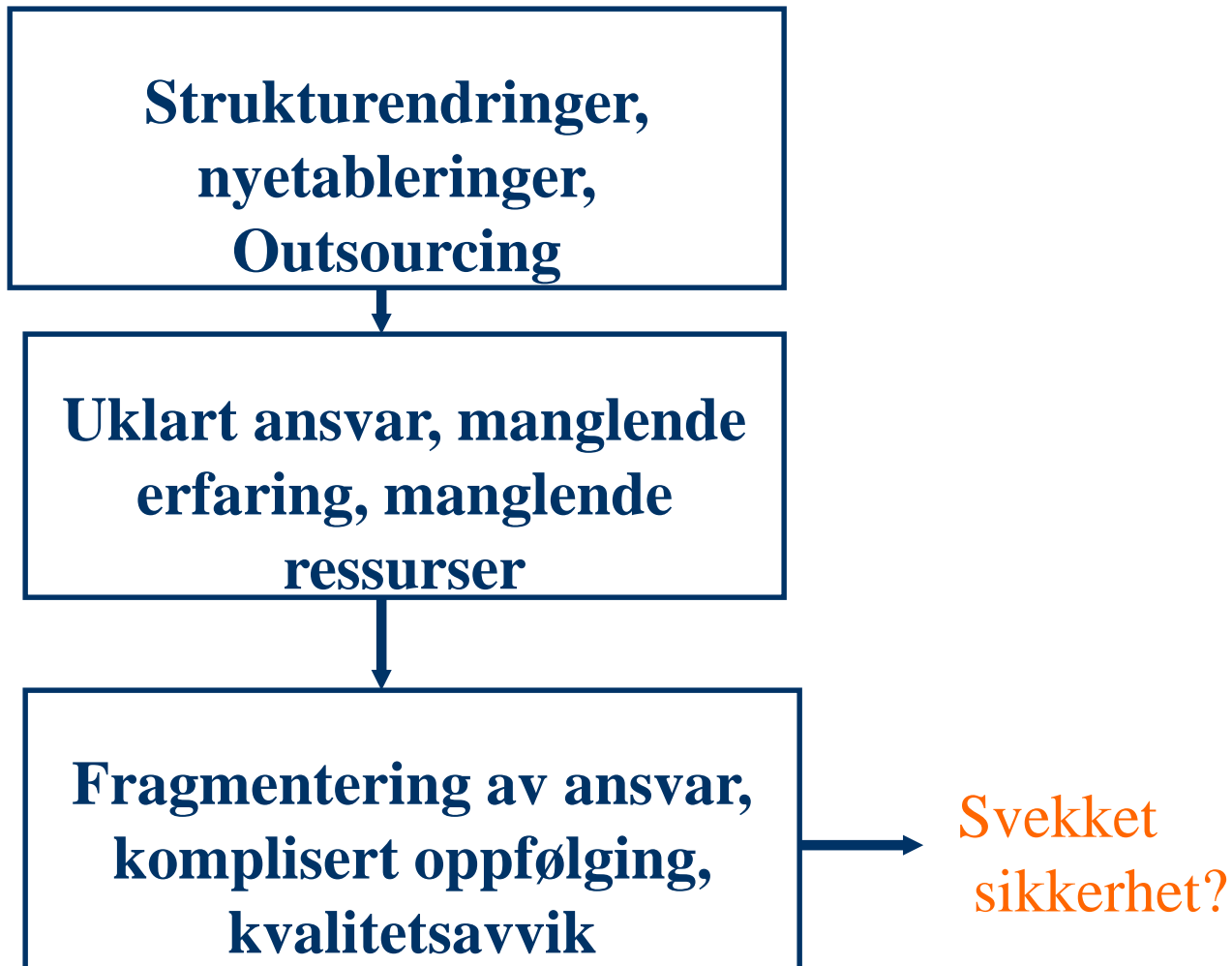

2. Antatte sammenhenger - konkurranse

3. Antatte sammenhenger - Strukturendringer

Deregulering og transportsikkerhet

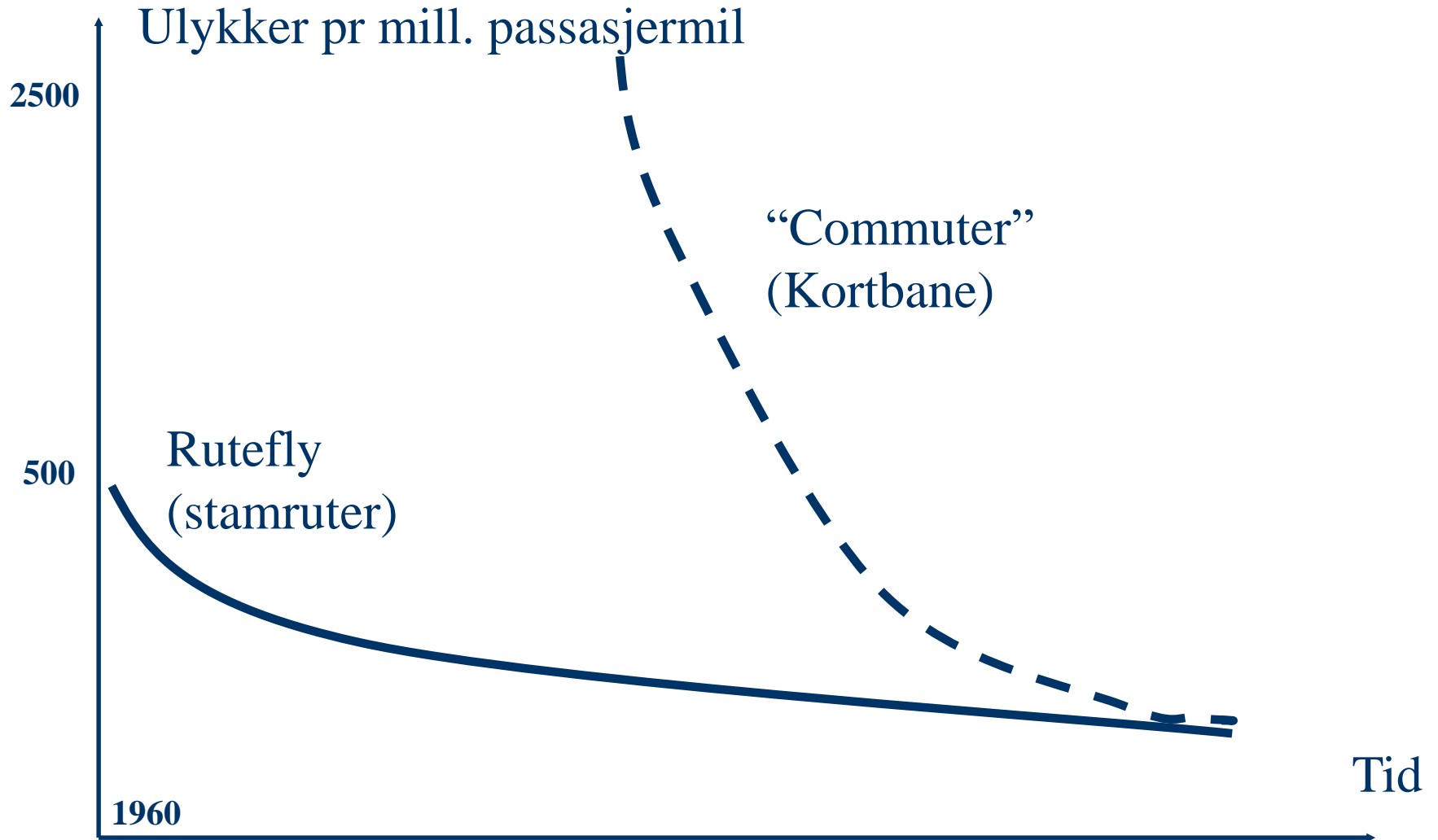
- Hva

- Hvordan

- Utvikling av transportsikkerheten – resultater

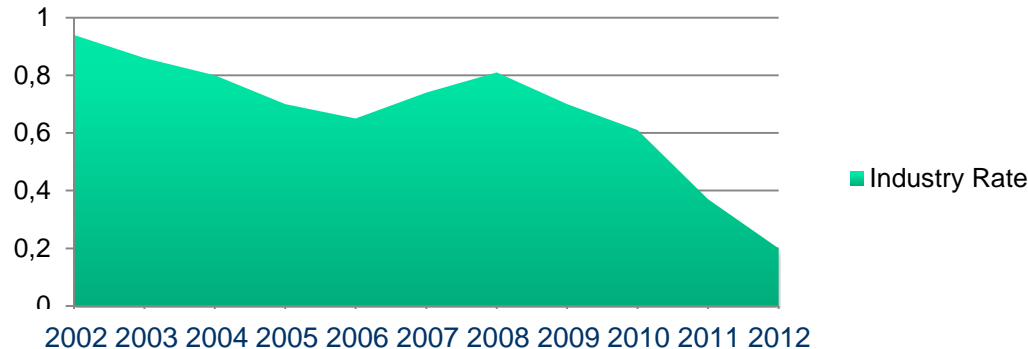
  - Refleksjoner - Konklusjoner

Deregulering av luftfart (USA) (Johnsen & al. 2009)

Luftfart og ulykker - 2012

Global Accident Rate Western-Built Jet Hull Losses per Million Flights

Source: IATA GSIC

Ulykker i 2012 :

- Ingen storulykker hos IATA i 2012 (270 forskjellige selskaper)
- Trener på samhandling i Team/Grupper - Crew Resource management (CRM)
- Anonym rapportering/ Tilsyn / Ulykkesrapportering
- Human Factors fokus (Organisatorisk, Kognitiv, Fysisk ergonomi)

Deregulering av luftfart (USA)

- Flyrisikoen har blitt redusert med 90% fra 1960 til 1995
  - Ny og sikrere teknologi, fokus på tilsyn og sikkerhet
- Kan ikke si at deregulering har påvirket flysikkerheten
  - Enkelte studier indikerer lavere risiko
  - Kan **nyetablerte** flyselskap lede til høyere risiko ?
  - Økte markedsandeler for luftfart, overføring av persontrafikk fra veg til luft gir lavere totalrisiko (~200 liv/år i USA); Fra ferjer/båttransport til fly – tilsvarende reduksjoner

Helikopterulykker Norge

(Innland vs offshore – SINTEF/Helicopter Safety Study)

- Norsk sokkel (HSS – Helikoptersikkerhet); I perioden 1999–2009 har det på norsk sokkel vært én helikopterulykke og ingen omkomne.
  - Dette representerer en betydelig nedgang fra forrige periode (1990–1998) hvor det ble registrert 2,3 omkomne per million personflytimer.
  - Til sammenligning er det i perioden 1999–2009 registrert **5,6** omkomne per million personflytimer i britisk sektor, (vs. 0. i Norge)

- Innland: Fra 2000 og fram 2013 har 18 omkommet i 46 ulykker med innlandshelikoptre. Tar man med to havarier med utenlandske helikoptre er tallet 23 omkomne.
  - I fire år (2009-2013) har 12 ulykker med innlandshelikoptre krevd 13 liv. Offshore er det ingen omkomne siden [Norne-ulykken](#) i 1997.
  - NB: Deregulert – samme land...

Hvorfor stor varians? (Innland vs offshore)

- Risikostyring – offshore sikkerhet i fokus
  - Proaktivt vedlikehold - Health and usage monitoring systems (HUMS)
  - Strengt krav / Regulering / faste ruter
  - Kundene krever høy sikkerhet, erfarne piloter, værtjeneste
  - Redundans (to flygere), Simulatortrening,...\$\$\$
- Systematisk forskning (tre studier)
- Etablert arena for læring/erfaringsutveksling/ oppfølging

Transportsikkerhet – Offshore (1997-2005)

Antonsen S., Ramstad L. and Kongsvik T., (2007) “Unlocking the organization: Action research as a means of improving organizational safety”, *Safety Science Monitor*, vol. 11(1).

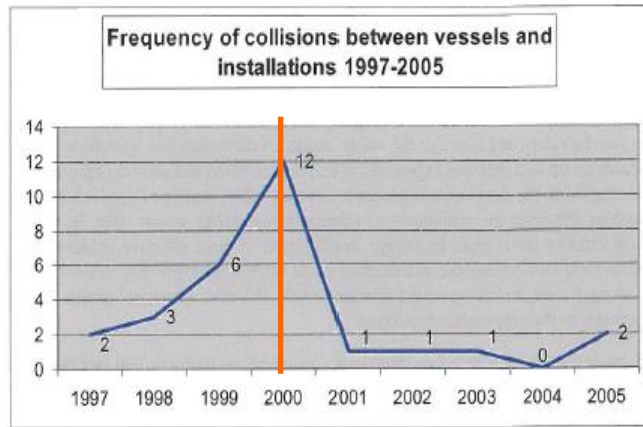

Figure 3: Development in the frequency of collisions between service vessels and installations in the period from 1997 to 2005.

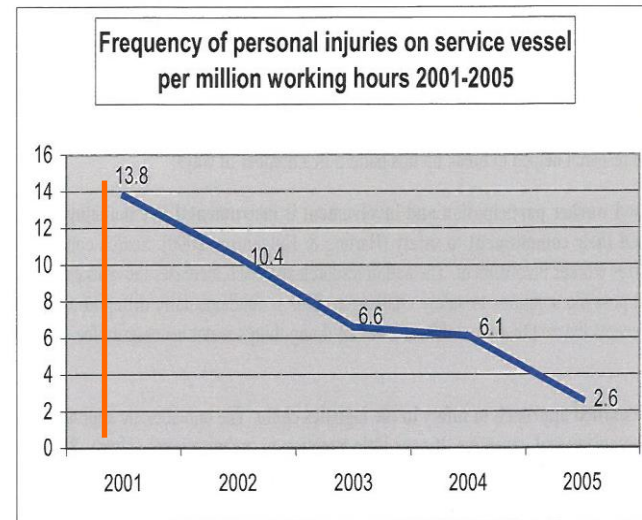
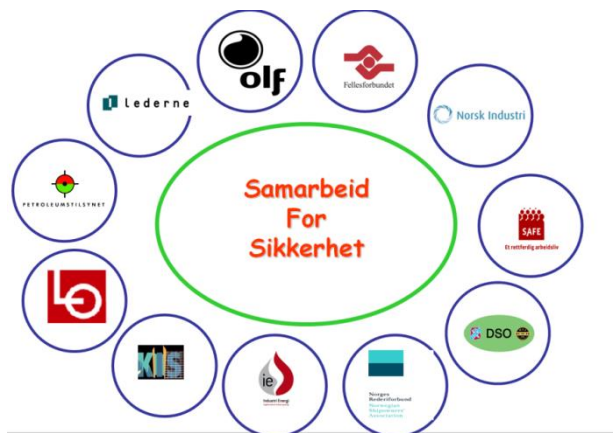

Figure 4: Development in the frequency of personnel injuries on service vessels per million working hours in the period from 2001 to 2005.

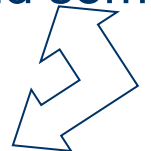

Samarbeid mellom myndigheter, selskaper og ansatte

Deregulering av bane (USA, Storbritannia)

- **Storbritannia:** "Worst Case" Kritikk av deregulering og oppsplitting i mange aktører.
  - Fragmentering av ansvaret
  - Positiv utvikning av sikkerhet, økt bruk (kraftig økning i trafikk - i 2007 fraktet jernbanen flere passasjerer enn noen gang) – i 2009-2013 (få ulykker)
  - Lite forskning i Storbritannia knyttet til jernbane like etter deregulering – men i 2014/2015 RSSB sentral kunnskapskilde (For: Alarmstandarder, video - CCTV, Bruk av skjermer,)..
- **USA:** Jernbaneulykkene redusert i perioden 1960 til 1996.
  - Industrien : Skyldes deregulering som ledet til økt overskudd som har blitt brukt til å anskaffe ny og sikrere teknologi
  - Tilsynsmyndighetene: Skyldes fokus på tilsyn og sikkerhet

Togulykker EU (Ref A. Ewans 2013/ & Eurostat)

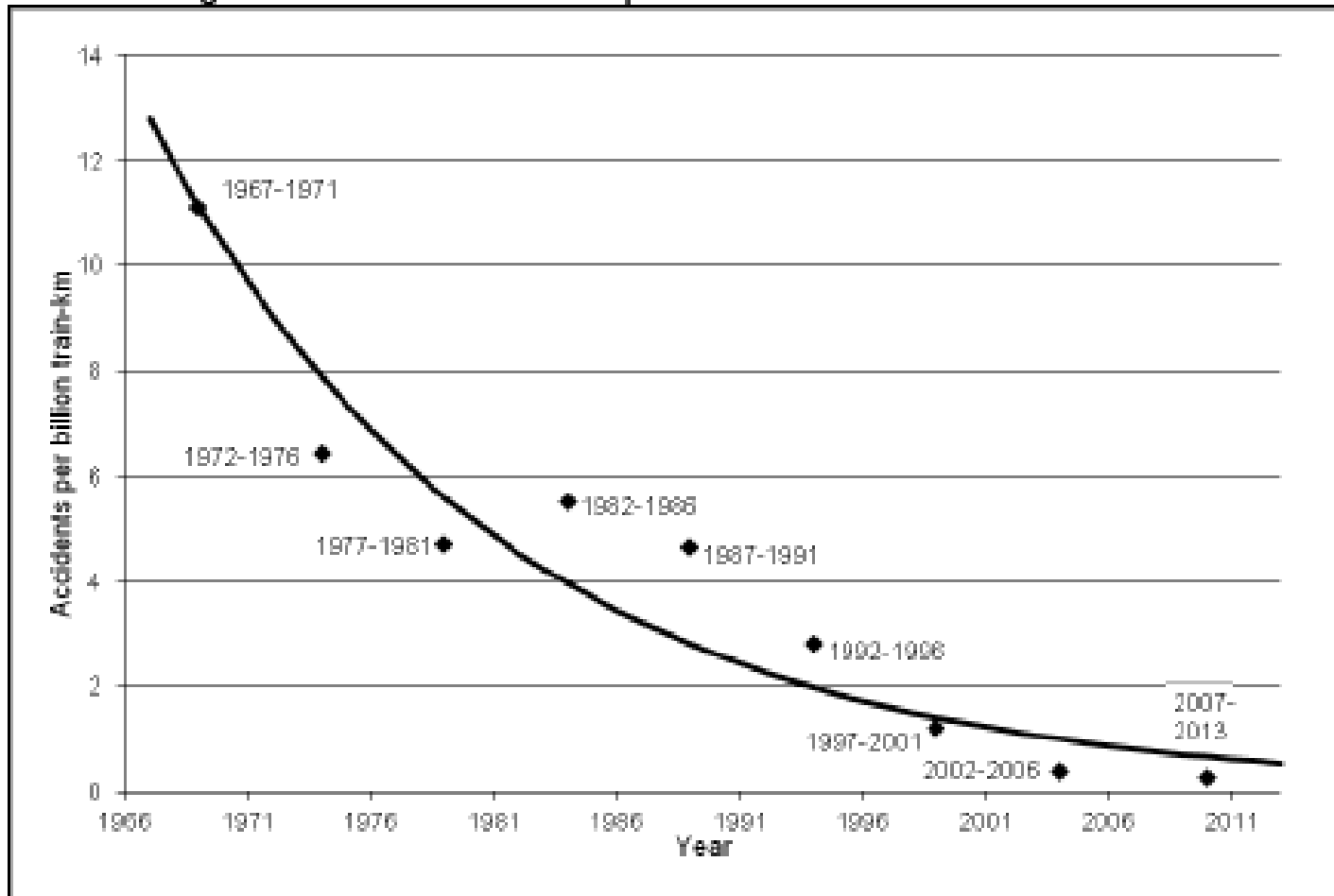
Land	2009 ulykker pr 1000 Mill km
Norge	2,96
Frankrike	0,60
UK	0,57
Sverige	0,03

Rotårsaker:

- 1) "Signal passed at danger"
- 2) Styring / Kontrollsentraler
- 3) Infrastruktur

Jernbaneulykker 1967 – 2013 (UK)

Figure 1: Fatal train accidents per billion train-kilometres: 1967-2013

Samspill mellom ulykker og erfaring

(Johnsen & Håbrekke – 2008/ Duffey 2002)

- Produksjonserfaring – når erfaring fordobles så øker produksjonen med en fast proSENTSATS (overførbart sikkerhet?)
- Når erfaring fordobles – reduseres antal ulykker med en fast proSENTSATS

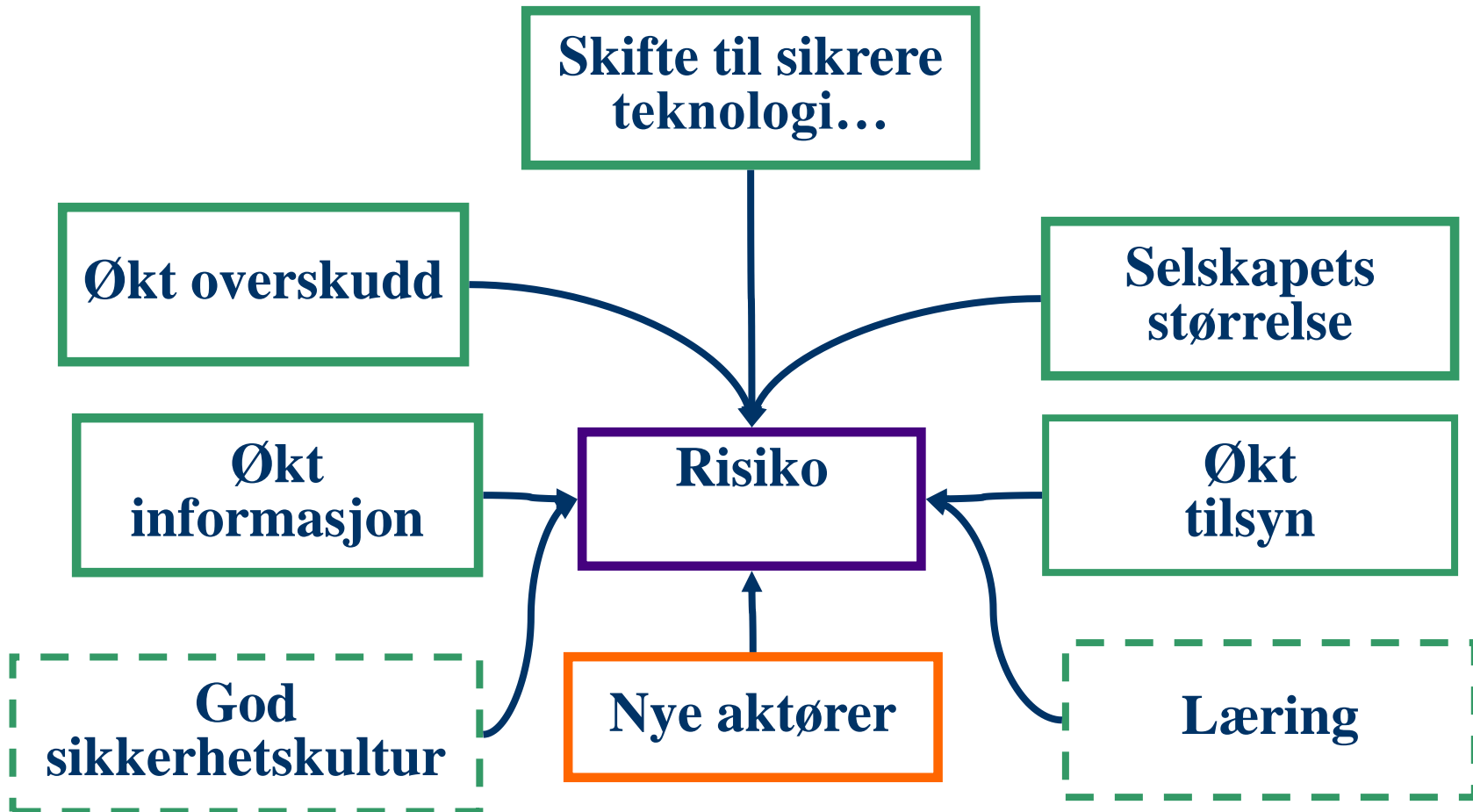

- Antall ulykker ved T kan grovt estimeres og analyseres

$$\beta e^{\alpha T}$$

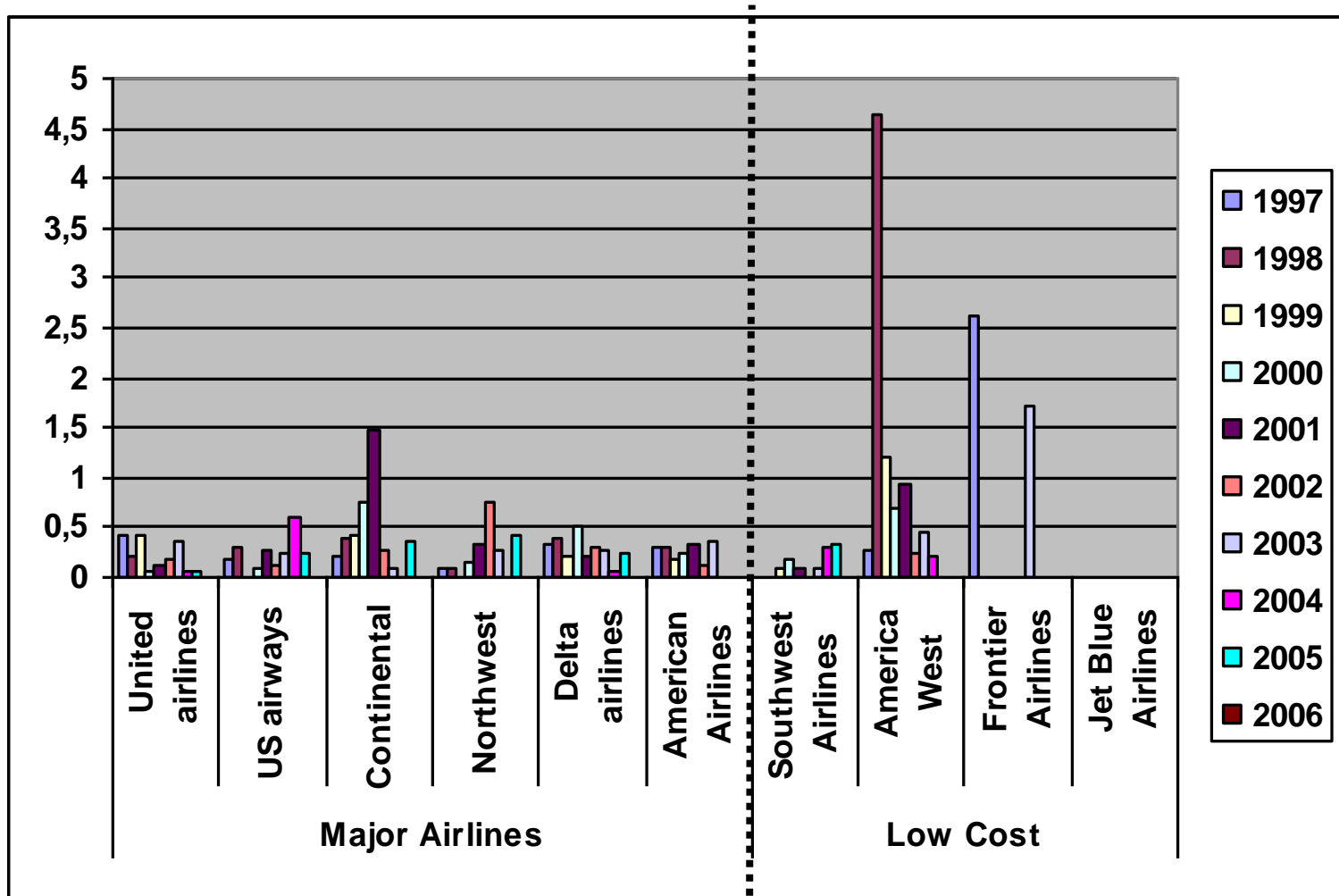
Risikoene ifbm fragmentering/ deregulering?

(Grønt – bedre sikkerhet/ Rødt forverret sikkerhet)

Minor Accident rates / 10⁵ flight hours

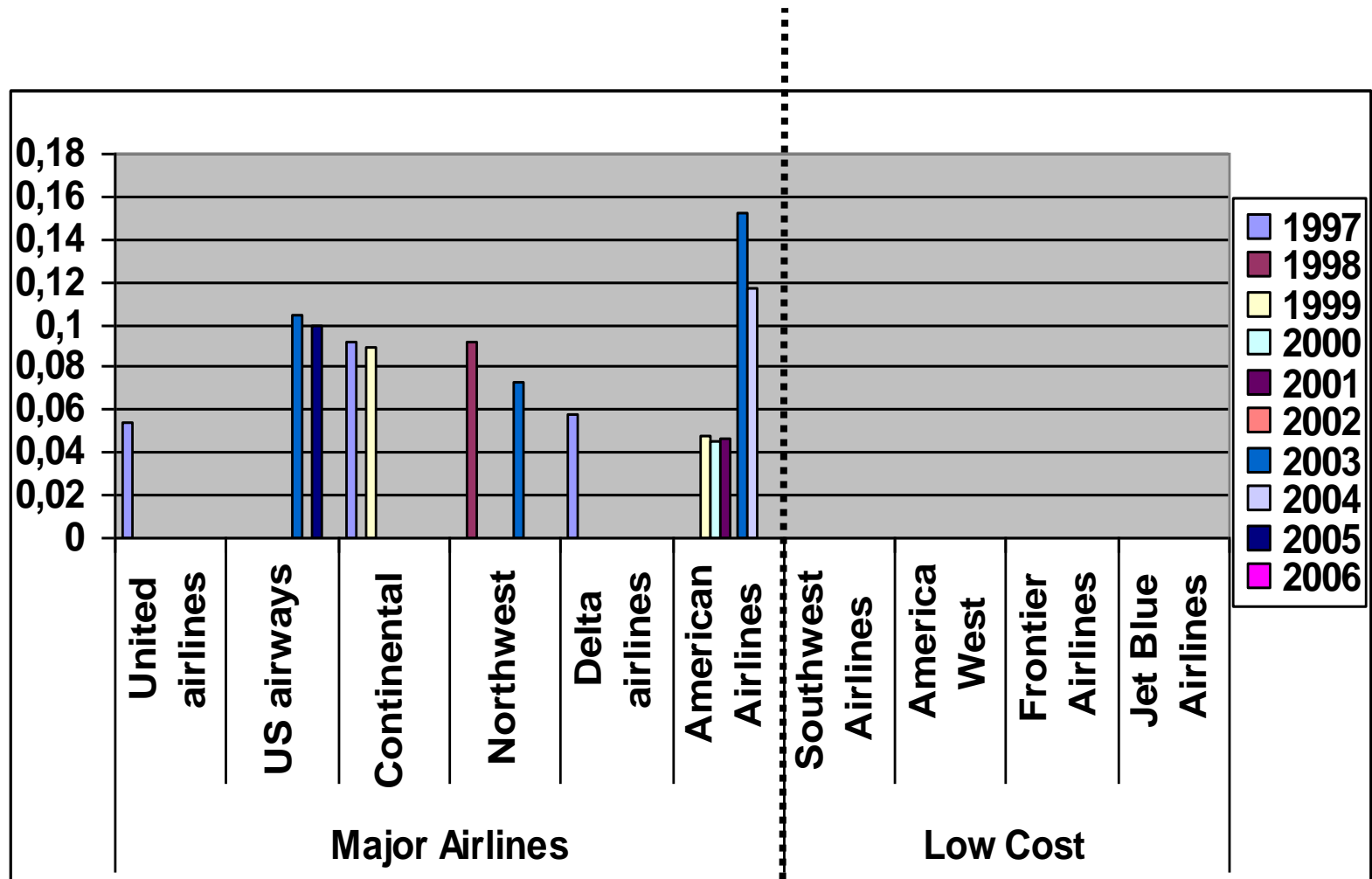
US Majors Vs Low Cost 1997-2006 (HRO Conf. 2007- Hollnagel)

Fatal Accident rates / 10⁵ flight hours

US Majors Vs Low Cost

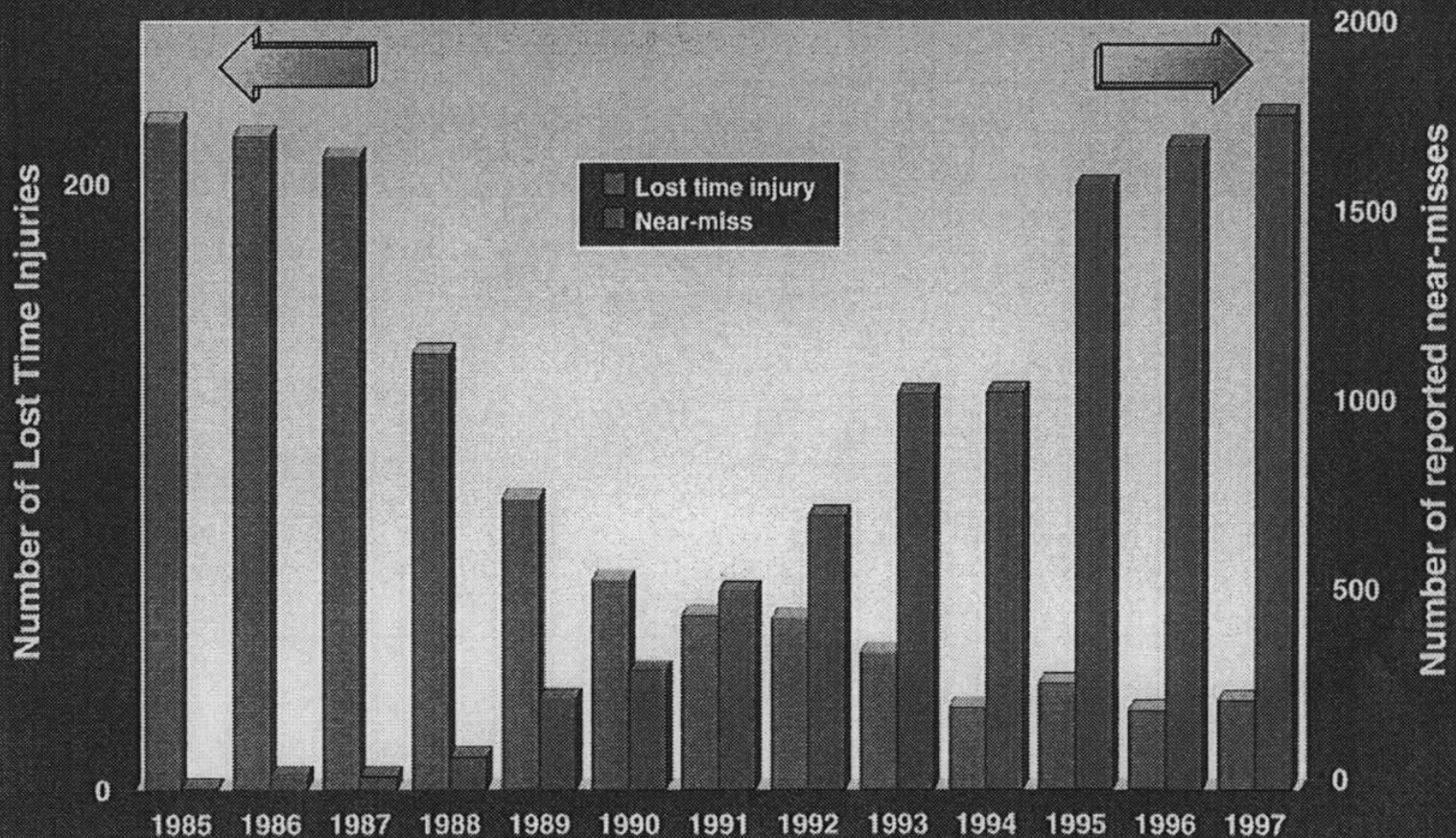
1997-2006 (HRO Conf. 2007- Hollnagel)

Accidents and near-misses

- Hydro Porsgrunn -

Deregulering og transportsikkerhet

- Hva
- Hvordan
- Utvikling av transportsikkerheten – resultater
  - Refleksjoner - Konklusjoner

Holdning

■ Utgangspunkt 2003

- Deregulering øker risiko og leder til flere ulykker?
- Hypotesen "Deregulering øker risiko og leder til flere ulykker?" forkastet..(Data: 2003-2015)

■ Holdning 2015

- Risiko styres – Systematisk sikkerhetsarbeid i samarbeid mellom myndigheter/tilsyn, operatører og ansatte leder til bedre sikkerhet
- Åpenhet, systematisk læring reduserer risiko og færre ulykker ..
- Men - Forstår vi sammenhengene godt nok?

Noen spørsmål

- Hva er det som gjør at helikoptersikkerhet varierer så mye mellom "onshore" og "offshore" i Norge?
  - Mulig å fremskaffe "beste praksis" basert på erfaring?
- Dereguleringer og utviklingen har dokumentert store sikkerhetsmessige forskjeller mellom selskaper – hva er rotårsakene? For eksempel tog - Norge – Sverige? / Selskaper - Luftfart?
- Utviklingen av transportsikkerhet synes å følge en erfaringsmodell – hvordan kan vi utnytte en slik modell til å forbedre sikkerheten?

Test av oppmerksomhet (Kan du bli Togfører – Pilot - ...?)

<http://www.youtube.com/watch?v=vJG698U2Mvo>

References

- Antonsen S., Ramstad L. and Kongsvik T., (2007) “Unlocking the organization: Action research as a means of improving organizational safety”, *Safety Science Monitor*, vol. 11(1).
- Duffey R. and Saull J. 2002, "Know the Risk: Learning from Errors and Accidents: Safety and Risk in Today's Technology" Butterworth-Heinemann ISBN-13: 978-0750675963
- Evans A.W. 2007. “Rail safety and rail privatization in Britain”, *Accident Analysis & Prevention* 39: pages 510–523.
- Evans, A W (2011). Fatal train accidents on Europe’s railways: 1980-2009. *Accident Analysis and Prevention* 43(1), 391-401.(Ref også EUROSTAT)
- Helicopter Safety Study - www.sintef.no/globalassets/upload/teknologi_og_samfunn/sikkerhet-og-palitelighet/rapporter/sintef-a15753-helicopter-safety-study-3-hss-3-main-report.pdf
- Johnsen, S.O., Blakstad, H., Tinmannsvik R.K., Rosness R., Andersen, S. (2009). “*Identifying Safety Challenges Related to Major Change Processes*”. In *Journal of Risk Research*, Vol.12, Nos. 3-4, pp. 455-474.
- Johnsen, S.; Håbrekke, S. "Can organisational learning improve safety and resilience during changes?", ESREL 2008
- Lund, J. and Aarø, L. E. (2004). “Accident prevention. Presentation of a model placing emphasis on human, structural and cultural factors” *Safety Science* Volume: 42, Issue: 4, Publisher: Elsevier, Pages: 271-324.
- Lundberg, J., Rollenhagen, C. and Hollnagel, E. (2009). “What-You-Look-For-Is-What-You-Find – The consequences of underlying accident models in eight accident investigation manuals” *Safety Science*, Volume 47, Issue 10, December 2009, Pages 1297-1311.
- Renn, O. (2005). “Risk Governance – Towards an Integrative Approach” White paper no.1 – international risk governance council.

Deregulering – Sjøtransport/ Vegtransport

- EU – (2000-2010) antall transportulykker redusert med 42%
- Lite eller ingen dokumentasjon eller referanser til forskning innen sjøtransport og sikkerhet.. Sjøtransport har aldri vært regulert slik som luft og jernbanetransport. . (Hva kan man sammenlikne med?)
  - Men: OGP (2010) – antall ulykker halvert i perioden 1974 til 1998; men FAR Norge (102)?; Danmark (62); Sverige (13)? – pr 100,000 skipsår
- Vegtransport : Ingen klar sammenheng mellom deregulering og endring i transportsikkerhet. (Flere kilder) Men .....
  - Press på kostnadsreduksjoner og bedre ressursutnyttelse innen buss- og lastebilnæringene. => mer stress, økt tretthet, truet arbeidsmiljø – bør følges opp